

Fjeldgang efter får

Om fårefolden og dens rolle i det færøske bondesamfund

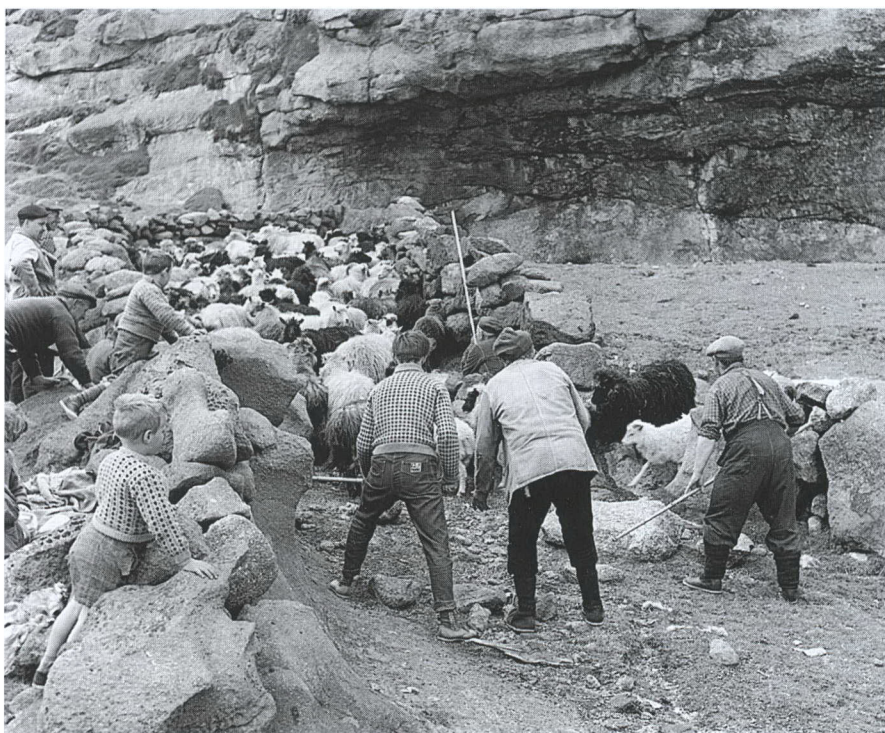
Af Bjarne Stoklund

Fra de ældste tider har landingspladsen og fårefolden på den mest afgørende måde sat deres præg på færøsk bygdeliv. Mennesker, der er født og opvokset i en bygd, gemmer blandt deres tydeligste og dejligste minder oplevelserne ved landingspladsen og fårefolden. – Både landingsplads og fårefold var steder, hvor bygdebørnene hentede åndelig styrke og forståelse for det færøske samfunds værdier, når de oplevede bådene vende hjem fra fiskeri og så fårene blive drevet i fold i nærheden af bygden.

Sådan skriver den færøske folkemindesamler og kulturhistoriker Robert Joensen i sit store værk om fåreavlen på Færøerne (1). I denne lille artikel vil det ene af disse to centrale elementer i den ældre færøske bondekultur: fårefolden, blive taget op til behandling. Artiklen bygger på et materiale i form af fotos og optegnelser, som blev indsamlet på to rejser til Færøerne, foretaget for Frilandsmuseet i Sorgenfri i årene 1959 og 1961. Hovedparten af oplysningerne vedrører to små bygder på øgruppen Norðoyar: Múli, som ligger på nordspidsen af Borðoy, og Kirkja, som er den ene af to bygder på Fugloy (2). I den følgende fremstilling har jeg desuden støttet mig til det store materiale, som er fremlagt i Robert Joensens bog, og som iøvrigt hovedsagelig er indsamlet på Norðoyar.

Bygden og dens ressourcer

For at forstå betydningen af fårefolden og de aktiviteter, der var knyttet til den, må man kende hovedtrækkene i den klassiske færøske bondeøkonomi. I bondens sammensatte erhvervsmønster indgik udnyttelsen af ressourcer fra såvel land som hav, og de færøske bygder ligger derfor så godt som alle direkte på kysten. Sejler man mellem de grågrønne klippeøer, vil man på lang afstand se bygderne tegne sig som skarpt afgrænsede, lysere felter ved foden af fjeldskråningerne. Det, man ser, er bygdens dyrkede indmark eller *bøur*, som afgrænses af et stengærde fra udmarken, *hagi*. I indmarken avles først og fremmest hø til vinterfoder for kvæget, og desuden dyrkes der kar-

Bygdens børn ser til fra stengærdet, mens fjeldmændene driver fårene i fold ved Skarðsvik på Fugloy. (Forf. fot. 1959).

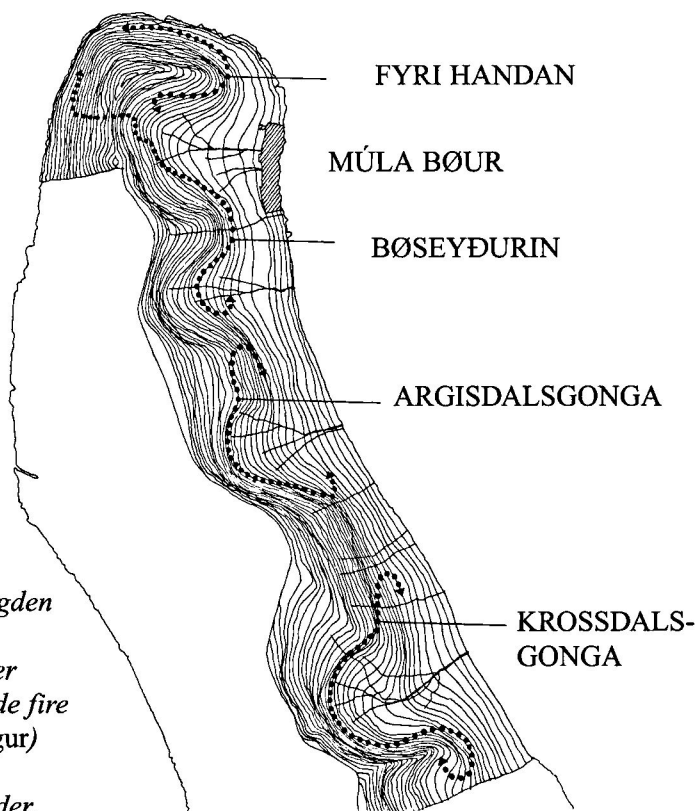
tofler til eget brug. I ældre tid kunne man også avle lidt byg, som – tærsket og malet til mel på håndkværn – blev bagt til små brød (*drýlar*) i asken på det åbne ildsted. Nok så vigtig var dog måske byggens positive rolle i sædskiftet; ved at indskyde en bygafgrøde med regelmæssige mellemrum forbedredes høudbyttet.

I udmarken skelner man mellem den laveste og nærmest liggende del, som kaldes *húshagi* eller *undirhagi*, og den højest og fjernest beliggende, den såkaldte *fjallhagi* eller *yvirhagi*. Fårene græsser om sommeren i den højeste del af udmarken, mens køerne udnytter græsgangene på den nederste del. Om vinteren, når køerne staldfodres, kommer fårene ned fra fjeldet og græsser på såvel den laveste del af udmarken, som inde på selve indmarken. Mens hver mand har sin bestemte del af indmarken, så udnyttes udmarken af bygden i fællesskab.

Fra gammel tid er den individuelle ejers andel i bygden blevet målt i mark (*mørk*, flt. *merkur*). En mark består af 16 *gyllin*, og hver af disse igen af 20

skinn. Værdien af en mark varierer imidlertid fra bygd til bygd. Antallet af en bondes *merkur* bestemmer hans areal af indmarken, og de rettigheder i udmarken, som knytter sig til denne jordbesiddelse. De fleste af de ressourcer, som blev udnyttet i den sammensatte færøske bondeøkonomi, var knyttet til »marketallet«, f.eks. køernes sommergræsning, tørvegravning i udmarken og fuglefangst i fjeldet. Egentlig var det kun havets fisk, der var en fri ressource.

Den vigtigste af de rettigheder, som knyttede sig til marketallet, var imidlertid retten til at holde får i udmarken. Fåreavlens indtog en central plads i den samlede økonomi. Fåreuld er Færø-guld, siger en gammel talemåde. Fåreprodukter som kød, talg, uld og skind dækkede en lang række af de daglige behov, og strikkede uldvarer var de vigtigste eksportartikler før den udbygning af fiskeriet, som fandt sted efter midten af det 19. århundrede.

Kortskitse af bygden Múli's udmark. De stiplede linjer markerer, hvor de fire fåreflokke (gongur) havde deres græsningsområder.

Får og fårefolde i bygden Múli

I det følgende vil jeg se lidt nærmere på, hvorledes fåreholdet var organiseret i én af de små bygder: Múli på Borðoy. Denne lille bygd, som idag er affolket, bestod omkring 1950 af 5 familier, der disponerede over et dyrket areal, som var ansat til 10 *merkur*. Hver *mørk* indbefattede retten til at holde 20 moderfår i udmarken. Her – som i de fleste andre bygder – blev fårene holdt i fællesskab, dvs. ingen bonde havde sin egen fåreflok, men hans marketal angav, hvor stor en andel i det samlede udbytte af kød og uld, der tilkom ham. Fra Múli's udmark kunne der slagtes mellem 10 og 12 får pr. mark om året. En væsentlig del af dette udbytte gik imidlertid til folk uden for bygden, som havde arvet jord i Múli, og som betalte »opsidderne« for at passe jorden og fårene.

Múli's udmark består af fire, ikke særligt dybe, skålformede dale, som på de tre sider er omgivet af stejle fjelde, hvis tinder når op i 750 meters højde. Mod øst åbner dalene sig i en skråning, *brekka*, ned mod havet. De lodrette, nøgne fjeldsider, *hamrar*, afbrydes af skrånende, græsbevoksede bånd, *røkur*, hvor det er muligt at komme hen langs fjeldsiden. Fjeldene i Múli's udmark har tre sådanne *røkur*, som fortsætter fra dal til dal. Her og på den øverste del af den skrå *brekka* græsser fårene om sommeren; det er deres *summerhagi*. Om vinteren trækker de ned på skråningen mod havet, hvor de har deres vinter-udmark, *veturhagi*. Her var der bygget små folde af sten og tørv, *seyðaból*, hvor fårene kunne søge ly mod snestorme. Ved midten af det 20. århundrede var disse folde dog helt eller delvis blevet afløst af egentlige fårehuse med tag. Múli's sommer-udmark blev anset for god, men bygden havde en dårlig vinter-udmark, som ofte blev plaget af sne.

Med marketallet havde det færøske bondesamfund et instrument til at regulere den økologiske balance (3). Det gjaldt om at holde det optimale antal får i alle afsnit af udmarken, således at græsnings-ressourcerne blev udnyttet så effektivt som muligt, uden at der fandt en overeksploitering sted. Fra gammel tid var Múli's fårebestand opdelt i fire flokke, *gongur*, hver med sit eget græsningsområde, som er markeret på kortet s. 113:

1) *Fyri handan*-flokken bestod af omkring 50 får, som græssede i dalen bag bygden på nordsiden af den å, som løber gennem bygden. Under græsningen kunne fårene uden problemer bevæge sig om på nordsiden af det stejle forbjerg Múlin, men nåede de helt om på vestsiden, var de som regel ikke i stand til at vende tilbage.

2) Den flok, som kaldtes *Bøseyðurin* var på omkring 80 får, der græssede i resten af dalen bag bygden og i den tilstødende Klivsdal mod syd. Fårene fra den *gonga* havde også græsning på den del af Múli's udmark, som lå vest for fjeldkammen.

Den nordligste del af Múli's udmark, set fra Viðareiði. Til højre forbjerget Múlin. Bygdens indmark skjuler sig i den mørke skygge, som kastes af en sky. Bagved åbner den skålformede dal sig, omgivet af stejle fjelde. I billedets forgrund to får ved et seyðaból. (Forf. fot. 1961).

3) Den såkaldte *Argisdalsgonga* bestod af omkring 50 får og hørte, som navnet siger, hjemme i Argisdal.

4) Den sydligste flok blev kaldt *Krossdalsgonga* efter sit græsningsområde. Den var imidlertid ved midten af det 20. århundrede ophørt med at eksistere som selvstændig *gonga*, da området syd for åen i Krossdal var blevet mageskiftet bort.

Hver af de fire *gongur* var igen opdelt i to eller tre *fylgir*, og disse var på samme måde navngivet efter den særlige del af udmarksområdet, som de græssede på.

Hovedansvaret for pasningen af fårene i udmarken påhvilede den valgte *røgtिंगarmaður*, fårehyrde (4). Gennem hyppige besøg i udmarken året rundt skulle han holde fårene under opsyn, ikke mindst i den kritiske periode om foråret, når lammene blev født. Man forventede af ham, at han var fortrolig med de enkelte *fylgir* og deres græsningssteder, ja, egentlig burde han kende hvert enkelt får i den pågældende del af udmarken. Om somme-

*Stengærðet, som ledte
fårene det sidste stykke
ind i samlefolden
i Múli's indmark.
(Forf. fot. 1961).*

ren skulle han sørge for, at får og lam græssede højt oppe i fjeldet, således at vinter-udmarken blev skånet. Året rundt skulle han passe på, at fårene holdt sig til det område, hvor deres *fylgi* hørte hjemme. Det var også hans opgave at tage sig af praktiske foranstaltninger i udmarken, som f. eks. dræning af særligt fugtige strøg.

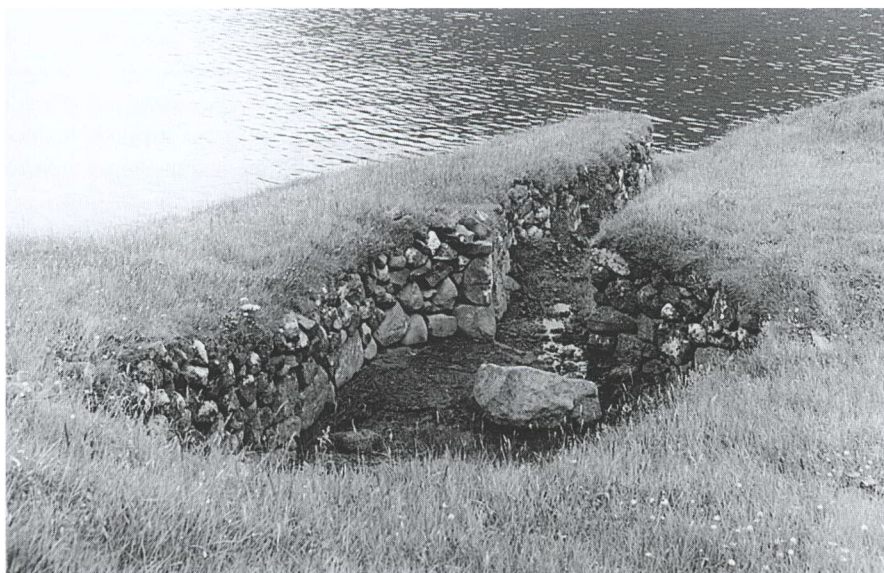
En af hans vigtigste opgaver var at organisere og lede sammendrivningen af fårene til bygdens samlefolde, et arbejde, som vi på dansk kalder »fjeldgang«; på færøsk taler man om at *fara á fjall*; i begge tilfælde er det underforstået, at man er i fjeldet for at drive fårene sammen. Der var fjeldgange i den tidlige sommer for at øremærke de nye lam og tage ulden af fårene og igen om efteråret, når der skulle udtages får til slagtning; men disse opgaver blev gerne fordelt på 5-6 fjeldgange, tildels for på den måde at tæmme de halvville får og vænne dem til fårefolden. Der blev aldrig drevet mere end én *gonga* i folden ad gangen. Antallet af deltagere i fjeldmandskabet (*fjallskipan*) kunne variere noget, men der var gerne omkring en halv snes mænd. De dannede kæde højt oppe i fjeldet for gennem et stejlt og uvejsomt terræn at drive fåreflokken foran sig ned mod kysten. Derpå blev fårene langs kystskrænten drevet ind i én af bygdens fårefolde.

Bygden Múla havde tidligere tre sådanne samlefolde eller *rættir*. Den ene var anlagt inde i selve indmarken, og den blev brugt til sammendrivning af de to *gongur* (*Fyri handan* og *Bøseyðurin*), som græssede nærmest bygden. De to andre folde lå i Argisdal og Krossdal og blev brugt, når fårene i disse fjernere områder af udmarken skulle drives i *rætt*.

Samlefolden i indmarken blev kaldt *Niðri á Rætt* og blev regnet for bygdens ældste. Den var svær at få øje på, for den var gravet ned, således at grundfjeldet dannede dens bund, og dens 1-1½ meter høje sidevægge ikke stak op over den dyrkede jord, som omgav folden. Når fårene skulle drives ind i den, skulle de gennem en snæver passage, som blev dannet af et drivgærde på den ene side og den lodrette skrænt ned mod havet på den anden. Passagen blev ved århundredets midte gjort lidt bredere, efter at man havde været ude for, at nogle får ved sammendrivningen var styrtet ud over klippekanten. Ved samme lejlighed udvidede man også den 8-9 meter lange indgang til folden, så den nu fik en bredde på mellem 1 og 1½ meter. Selve den uregelmæssige fårefold er 9 meter lang og måler 4 meter på det bredeste sted.

Et bemærkelsesværdigt træk ved denne fold er en stor, slidt kampesten, 1½ meter lang og ½ meter høj, som ligger ca. en tredjedel inde i folden, trukket lidt til den ene side. Det er en *gandasteinur*, en magisk sten, sagde man i Múli. Der havde været lignende sten i andre fårefolde, bl.a. i nabo-bygderne Viðareiði og Skálatofthir, men de fleste andre steder var de blevet fjernet for at give mere plads i folden.

Når fårehyrden øremærkede lammene, sad han altid på denne sten. Traditionen i Múli sagde, at man kunne man være sikker på, at får, der var øremærket her, ville vende tilbage i folden. Stenen havde dog også en praktisk

Den gamle fold i Múli's indmark. I baggrunden den lange, smalle indgang til folden. (Forf. fot. 1961).

Folden i Múli's indmark. Klippefladen danner bund i folden, og i midten ligger den store sten, hvor øremærkningen blev foretaget. (Forf. fot. 1961).

funktion i forbindelse med efterårets fjeldgange: Hvis fårene blev drevet tæt sammen, og de da netop fyldte rummet inden for stenen, så var det et tegn på, at tilstrækkelig mange får var blevet udtaget til slagtning.

Robert Joensen nævner i sin bog om fåreavlen lignende sten fra andre folde på Norðoyar, men uden at være i stand til at give en sikker forklaring på deres funktion (5). Som regel drejer det sig ikke, som her, om helt fritliggende sten, men om sten, som indgår i den ene sidevæg og rager ind i folden, således at den deles op i to afdelinger. Ved øremærkningen i fårefolden ved Skarðsvík på Fugloy sad fårehyrden på en sådan sten (se foto s. 123).

Oprindeligt blev den gamle fold i Múli's indmark anvendt ved fjeldgang hele året rundt, men da høet led skade, når den blev brugt i sommertiden, byggede man i 1955 en ny *rætt* syd for indmarken og gik over til at bruge den, når fårene i juni blev drevet sammen for at få ulden taget af.

Fårefolden i Krossdal var bygget helt nede på kysten, og den kunne faktisk kun anvendes, når der var lavvande. Dens stenvægge blev ikke sjældent ødelagt af brændingen om vinteren og måtte stables op igen, når den skulle i brug. Da den særlige *Krossdalsgonga* ophørte med at eksistere som en separat enhed, holdt man også op med at anvende denne samlefold.

På Argisdal-folden var der en konstruktiv detalje, som kunne genfindes i flere andre folde på Norðoyar. Det var den såkaldte *smoga*, en smal åbning i den inderste ende af folden, netop stor nok til at et enkelt får kunne presse sig igennem. I Múli sagde man, at hullet skulle forhindre tyveri af får. Det

Fårefolden i Argisdal. Indgangen ses i baggrunden; i forgrunden skimtes den såkaldte smoga i foldens inderste ende. (Forf. fot. 1961).

blev lukket, når folden skulle tages i brug, men stod ellers åbent, således at får, der ulovligt blev drevet ind i folden, kunne slippe ud igen.

Det samme har Robert Joensen optegnet, men han nævner også flere andre forklaringer, bl.a. at en sådan åbning var nyttig, når man skulle tælle fårene, fordi de kunne slippes ud af folden et ad gangen. Andre ville vide, at en *smoga* var vigtig, når man tæmmede fårene og vænnede dem til folden. Hvis dette blev gjort, mens hullet stod åbent, således at fårene hurtigt kunne slippe ud igen, så var de mere villige til at lade sig drive i folden ved en senere lejlighed (6).

Fjeldgang efter får

For fjeldmændene, som deltog i sammendrivningen af fårene, var det vigtigt at udstyret var i orden. I ældre tid brugte alle mændene hjemmesyede

hudesko, som var ideelle, når man skulle færdes i de stejle fjelde. Ved midten af det 20. århundrede var de blevet afløst af de fabriksfremstillede gum-misko, som ses på fotografierne af fjeldgangen ved Skarðsvík på Fugloy.

Til det traditionelle udstyr hørte kniv og fjeldstav (*fjallstavur*). De gamle fjeldstave skulle være mindst lige så lange, som ejermanen var høj og være stærk nok til at bære vægten af ham, hvis han f.eks. skulle passere en bred spalte i fjeldvæggen. I enden af fjeldstaven sad en jernspids, og nogle havde desuden 2-4 modhager, som kunne vikles ind i ulden på genstridige får. Ved midten af århundredet var de særlige fjeldstave gået af brug, men som billederne viser, medbragte fjeldmændene stadig en lang stav, som man dels støttede sig til, dels brugte under drivningen af fårene.

Til fjeldmandens faste udrustning hørte et bundt tykke, uldne bånd på ca. en meters længde, som blev brugte til at sammenbinde fårenes ben, når de blev udtaget af folden til slagting eller for at få ulden taget af. *Seyðband* kaldtes disse bånd på Norðoyar; andre steder hed de *haft*. Fra gammel tid har der været bestemte regler for, hvilken farve disse bånd skulle have. På fotografiet fra Fugloy s. 121 bliver fåret bundet med et sort bånd, men det undgik man mange steder, fordi det varslede død blandt fårene. På Fugloy var det i stedet brunt, der skulle undgås. I Múli og flere andre steder blev grå bånd aldrig anvendt, for den grå farve tilhørte de huldre, *huldufólk*, som spillede en stor rolle i færøsk folketro.

Som nævnt blev fårene drevet i *rætt* i hvert fald fem gange om året, og da man kun tog én *gonga* ad gangen, betød det, at mændene i Múli måtte *á fjall* efter får ca. tyve gange om året. Ikke underligt, at dette spændingsfyldte og anstrengende arbejde fik en central plads i bygdefolks bevidsthed.

Om sommeren skulle fjeldmændene til *áseyðaroyting* for at tage ulden af moderfårene og øremærke de nye lam. Men øremærkningen kunne også udføres ved en særlig fjeldgang lidt tidligere; det kaldtes at *reka til spekingar*. Hver *gonga* blev drevet i folden to gange for at få ulden taget af; færøske får blev ikke klippet, ulden blev plukket eller revet af med hænderne. Den første af disse fjeldgange fandt gerne sted ved midsommer og den næste nogle få uger senere. Første gang tog man kun den løseste uld; resten fik lov at sidde til anden fjeldgang. På den måde sikrede man, at der ikke var løs uld, der gik tabt.

Fotografierne på s. 121-123 samt på s. 112 blev taget i juni 1959, da fjeldmænd fra Kirkja på Fugloy var *á fjall* for at drive de får sammen, som græssede på de stejle skråninger ned til Skarðsvík, en bugt på nordsiden af øen, hvor de to bygder, Hattarvík og Kirkja, har en *hagi* i fællesskab. Formålet med fjeldgangen var at tage den første omgang uld samt at øremærke de nye lam.

Ved den lejlighed gik vi tidligt om morgenen fra Kirkja over fjeldet i tæt tåge, men da vi nåede de stejle fjeldskråninger ned mod Skarðsvík, brød so-

Benene på et får, som skal have ulden taget af, bindes sammen med et tykt uldbånd. I baggrunden ligger ulden fra et andet får. Skarðsvik på Fugloy. (Forf. fot. 1959).

len igennem. Tågebankerne gled som gletchere ned ad skråningen, og én for én dukkede mændene i den lange drivkæde frem af tågen. Resten af dagen var det strålende solskin, som billederne viser. En sommer-fjeldgang kunne således finde sted i ideelt udflugtsvejr. Det var i reglen anderledes barskt at gå på fjeldet om efteråret og i den tidlige vinter, hvor dagene var korte, og vejret lunefuldt og ofte koldt og blæsende.

Den første fjeldgang om efteråret kaldtes *i skurð* og gjaldt udtagningen af vædderlam og de mindste gimmerlam til slagting. Ét for ét blev de hentet ud af folden og lagt til side med de fire ben sammenbundet med et uldbånd. Ved den næste fjeldgang, *i klipping*, var turen kommet til de øvrige gimmerlam, idet man samtidig tog de dyr fra, som skulle føre avlen videre. Det kaldtes *i klipping*, fordi tillægslammene blev mærket på den måde, at man skar pandeulden af dem. Hvert lam blev omhyggeligt vurderet, så man var sikker på at vælge de bedste dyr til bestandens videreførelse. Ved samme lejlighed udskilte man de udtjente moderfår, hvis alder blev vurderet på tænderne.

Tilbage stod nu den hårdeste del af fjeldgangen, især hvis det var en fjerntliggende del af udmarken, nemlig at transportere slagtedyrene hjem til bygden. Det kunne ske på forskellig måde: båret hjem på ryggen, drevet i hildet tilstand eller sejlet hjem. Foruden de to slagte-fjeldgange, som er nævnt, var der i ældre tid en tredje, som blev kaldt *eftir jólaseyð*. Den fandt sted i december og gjaldt dyrene til den særlige juleslagting.

*Fjeldgang efter får ved
Skarðsvík på Fugloy
23/6 1959. (Forf. fot.).*

*Denne side:
Fårene drives ned ad
fjeldsiden og samles i
folden.*

*Næste side:
Lammene øremærkes,
og ulden tages af.*

Tradition og modernisering

De fotos og optegnelser fra et ophold på Færøerne i 1959 og 1961, som her er fremlagt, dokumenterer en side af det traditionelle færøske arbejdsliv, der var på vej til at forsvinde, og som idag er blevet historie. I de godt 40 år, som er gået siden da, har det færøske samfund gennemgået en rivende udvikling, som også har berørt fåreavlen.

Fårene spiller stadig en stor rolle, navnlig som leverandører af det luft-tørrede kød, *skjerpikjøt*, som stadig er et højt vurderet indslag i kosten, ja, som nærmest må betragtes som en del af den færøske identitet (7). Antallet af får i udmarken er da heller ikke gået tilbage, men pasningen af dem er blevet moderniseret og rationaliseret. Udmarkens får må stadig drives i *rætt*, men det sker ikke så hyppigt som tidligere. De fleste af de gamle stensatte folde var allerede for 50 år siden blevet afløst af cementfolde med flere kamre og et bassin, hvor fårene kunne behandles for lus; idag klares behandlingen uden dypning. Den omhyggelige vogtning og pasning i udmarken er faldet bort, og fårene fodres om vinteren i fårehuse.

Men også den klassiske fællesgræsning i udmarken er idag truet. Det er blevet mere almindeligt, at enkelte dele af udmarken bliver indhegnet, og nogle steder er man gået over til et fårehold, som helt har opgivet udmarksgræsningen til fordel for græsning i indmarken og staldfodring (8). Dagens færøske fåreavl er således en scene, hvor bestræbelser for at fastholde kulturelle traditioner brydes med økonomisk og teknologisk modernisering.

Noter

En engelsk version af denne artikel er publiceret i *Scottish Studies* vol. 32, 1998, s. 89-106. – Tak til museumsleder Jógvan Ravnsfjall, Norðoya Fornminnasavn, Klaksvík, for kritisk gennemlæsning, sproglige rettelser og supplerende oplysninger.

1 Robert Joensen: *Fåreavl på Færøerne* (Færoensia vol. XII, Kbh. 1979, udgivet af Susanne Barding og Holger Rasmussen) s. 37. *Fåreavl på Færøerne* er en samlet udgave på dansk af fire færøske bøger om emnet: *Royvið* (1958), *Greivabittin* (1960), *Byta seyð og fletta* (1968) og *Vambarkonan* (1972). En detaljeret redegørelse for fåreavlen ud fra en retshistorisk synsvinkel har E. A. Bjørk givet i *Færøsk Bygderet I. Husdyrbruget* (Tórshavn 1956/57, fotografisk optryk Tórshavn 1984). Jóan Pauli Joensen giver i *Färöisk folkkultur* (Lund 1980) en oversigt over arbejdslivet i forbindelse med fåreavlen med udførlige litteraturhenvisninger. Bogen, som oprindeligt blev udsendt på svensk, foreligger også i en færøsk udgave med ajour-førte henvisninger: *Fólk og mentan* (Tórshavn 1987). 2 Rejserne blev foretaget i forbindelse med erhvervelse og flytning af et færøsk hus til Frilandsmuseet i Sorgenfri. Huset kom fra den lille bygd Múli, hvor vi opholdt os et par måneder i 1961 under nedtagning og udskibning af bygningsdelene. Oplysningerne om fåreavlen i Múli blev givet af kongsbonde Simon Frederiksen. – Kirkja på Fugloy blev besøgt på den rundrejse, som jeg foretog sammen med arkitekt Curt von Jessen i 1959, for at finde et egnet hus til flytning. Det korte ophold på Fugloy faldt tilfældigt sammen med den fjeldgang ved Skarðsvík, som er dokumenteret i en række fotos. 3 En økologisk synsvinkel på fåreavlen er anlagt af geografen Jesper Brandt i »Det færøske landbrugssamfund« i : Peder Agger og Jesper Brandt: *Om økologi. En introduktionsbog* (2. udg. Kbh. 1978, s. 64 ff). 4 Ifølge Simon Frederiksens oplys-

ninger 1961 havde man i den lille bygd, Múli, ikke haft en særlig *røgtingarmaður* i mands minde, men havde blot hjulpet hinanden, så godt man kunne. Andre steder på Færøerne kaldes fårehyrden *seyðamaður*. 5 Robert Joensen anf. arb. s. 39. 6 smsts. s. 40. 7 B. Stoklund: »Det færøske spisekammer«, i: A. Rathje, B. Storgaard og L. Wridt Sørensen red.: *Himmelsk vin – jordisk føde. Historiske smagsprøver* (Kbh. 1997) s. 169 ff. 8 Jóan Pauli Joensen: »Ram Rearing on the Faroe Islands – Tradition, Recreation and Cultural Dilemma«, i: *Geografisk Tidsskrift vol. 1. Special Issue: Agriculture – Systems – Landscapes – Resources* (Kbh. 1999) s. 97 ff.

Summary

The Sheepfold and its Role in Faroese Peasantry

»From the most ancient times, the fish-landing-stage and the sheepfold have been factors exerting the most crucial influence on Faroese village life«, writes the author and folklorist Robert Joensen in his major work on sheep-farming in the Faroe Islands. This article deals with one of these key elements: the sheepfold (Faroese *rætt*). It is based on notes, interviews and photos from two trips to the Faroes in 1959 and 1961 in connection with the acquisition and transfer of a traditional house to the Danish Open Air Museum in Sorgenfri. The bulk of the material concerns two small villages, both in the northernmost island group, Norðoyar: Múli in Borðoy and Kirkja in Fugloy.

The land belonging to a Faroese village (*bygd*) is divided into infield (*bøur*) and outfield (*hagi*). Each farmer's right to use the resources in the outfield (e.g. summer pasture for cattle, turf cutting and catching of wild birds) depended on his part in the infield, measured in *merkur*. The most important right, however, was that of keeping sheep in the outfield, sheep-breeding being the central element in the traditional, composite economy. In most places sheep were kept in common; the individual farmer did not have his own herd but only a right to a share in the total yield of mutton and wool, in accordance with his number of *merkur*. The sheep of the *bygd* were divided into herds, each having its own grazing area, under the control of the elected shepherd. His most important duty was to organize the gathering of the sheep into one of the sheepfolds, which was done several times during the year, in order to pluck the wool, to earmark the lambs and to select sheep for slaughtering.

The article gives a detailed description of the construction and the use of the sheepfold in the village of Múli, supplemented by photos from a sheep-gathering in the island of Fugloy.

An English version of the article is published in *Scottish Studies* vol. 32, 1998, p. 89-106.